

őri készültség állított be a gyárba, ahol azután a gyári irodába rendelték a meghívók kiosztóját és felelősségre vonták. Hogy mindez mire volt jó, azt talán Latinák ur sem tudná megmondani.

A Latinák-gyárban dolgozó szaktársak november 14-én, vasárnap délelőtt 9 órakor, *értekezletet* tartanak a szövetségi otthon I. emeleti termében. Mindnyájan jelenjenek meg.

A budapesti gép- és segéd munkások november 14-én, vasárnap délelőtt a Váci-ut 97. szám alatti magánhelyiségben *taggyűlést* tartanak, amelyre a szakmához tartozó munkások és munkásnők teljes számu megjelenését kéri

a szervezőbizottság.

A budapesti helyicsoport.

I.

A budapesti helyicsoport sok viszonytágas vergődést átélve, ma legnagyobb figyelemreméltó ügye szövetségünknek. Mi volna ma, a háborus időkben, a budapesti és környékbeli vasmunkásmozgalom, ha a régi széttagoltság fennállna. Mi volna az anyagi téren, ha a szakosztályok környékbeli csoportok ugynevezett „autonómiája“ gyakorolná mindazt, amit ma a budapesti helyicsoport, mint központosított szerv intézi el. A budapesti helyicsoport létrehozását nem láttuk szívesen és az ugynevezett „szakma“ és egyéb általános hangoztatásával igyekeztünk elnyomni a legfőbb érdeket, a közös érdeket. Én a munkásokra nézve legfontosabbnak tartom, hogy szervezetek legyenek és szervezetségük olyan erős legyen, hogy a magasabb bér, tisztességesebb munkaviszonyokhoz hozzá is tudja segíteni. Valamilyen célt csak legmegfelelőbb módon tudunk elérni, valamint csak legmegfelelőbb eszközökkel lehet megvalósítani. A munkások jó erős szervezetségét csak a legmegfelelőbb szervezeti formával lehet elérni.

Az általános legfőbb érdek tehát az, hogy minden vasmunkás szervezve legyen, hogy a bér- és munkaviszonyok javuljanak. A régi csoport és szakosztályi rendszer mellett bár ez volt a legideálisabb törekvés, mégsem lehetett ezt a mozgalom tengelyévé tenni, mert az újpesti csoport az újpesti, kispesti a kispesti, a lakatosszakma a lakatos, a kovácsszakma a kovács érdekeit tartotta legelőbbszónak, ami ezen tulment, azt nem tudták felismerni s közömbös volt, ha pedig összülés volt közös ügyben, akkor a fejünk különféle szakmai és környéki helyicsoport érdekeinek hangoztatásától és követelésétől fájdult meg. Pedig itt Budapest és környékén bárhogy nézem — mert a viszonyok egyformák —, nem találók olyan szakmai vagy más külön érdeket, amit a szervezetség és munkaviszonyok javulása fölé lehetne helyezni. Ezért örülök annak, hogy végre észrevettük a budapesti csoport nagy fontosságát és Tészársz szaktársunk érdemes cikke ugylátszik meg fogja hozni a kívánt eredményt.

A kérdéshez tapasztalataim révén én is hozzá kívánok szólni. A kérdés önként adódik. Mi szükség van a budapesti csoportra? Magától értetődik, hogy az erők központosítása bármily célra vonatik össze, a közös ügy javulását eredményezheti, ha a központosítás által a mellékérdekek alárendelt jelentőségűek lesznek és a legfőbb érdek a parancsoló. Mert ha ez nincs így, úgy fogunk járni, mint a budapesti helyicsoport, ahol a mellékérdekek kerekedtek felül és megrontották a csoport erkölcsi és anyagi helyzetét.

A központosítás előtt minden szakosztály-csoport elvégezte a maga ügyvitelét; hogy ez milyen volt, egyik jobb, másik rosszabb. Ezen a téren mindenesetre mást kell várni egy központosított szervtől, mely hivatalosan és állandóan intézi el mindazt, amit azelőtt szabad időnkben intéztünk el.

Szövetségünk legfontosabb helyi mozgalma, kétségkívül a budapesti és környékbeli, amelynek áttekintése rendkívül fontos. Hogy ezt megtehessük, pontos statisztikára van szükségünk. A régi rendszer alapján lehetett-e pontos statisztikát csinálni? Nem. Mig ellenben a budapesti csoport fennállása óta sok olyan kimutatás látott napvilágot, melyet a régi rendszer mellett a legjobb akarattal sem lehetett volna elkészíteni, mert egyik-másik szakma jó ügy-

kezelés mellett, az ügykezelés általánosan zilált volt. Az ügykezelés központosított intézése tehát jobb a réginél, kimutatások tekintetében pedig egyenesen szükség van erre. Az ügykezelés központosításának másik előnye az, hogy a régi 16 tagu választmányok leolvadtak ötre — ez is befizetőhelyeken —, a többi tagjai a választmányoknak a szervezés terén jobban értékesíthetik ügybuzgalmukat a szövetség javára, mint a szakosztály vagy a csoportvezetőségi üléseken. Tehát agitációs erőket szabadított fel a központosítás.

A központosítással megoldódott az a ferde helyzet, bár valaki Budapesten lakott mégsem fizethetett be, ahol az öneki legalkalmasabb lett volna. Ha valaki az esztérgályos szakosztályba volt bejelentve, nem fizethetett a VIII. kerületi csoportnál, habár ez neki alkalmasabb lett volna, pedig ez helytelen volt, ugy-e és nagy hátráltatója annak, hogy a befizetések könnyű szerrel eszközöltessenek és teljesítenek.

Ma más a helyzet. A pénztárnoki és befizetőhelyi rendszerünk alkalmat ad arra, hogy aki a budapesti helyicsoport tagja, járulékait ott fizesse be, ahol az legkönnyebben elérhető. Az eddig felsoroltak központosításával jár a munkaközvetítő központosítása. Azelőtt az állott fenn, hogy volt közvetítő a Váci-uton a gépgyári munkások szakosztályának, a vas- és rézesztérgályosoknak és épületlakatosoknak a szövetség házában. A kisipari kovácsoknak, a bádógosok és szerelőknek, villanyszerelőknek, rézműveseknek a magánhelyiségeikben.

Aki munka nélkül volt, pláne, ha lakatos volt, annak a három első közvetítőt feltétlenül fel kellett keresnie, ha közvetítésben akart részesülni. Minden helyen nyilván tartattott. Megtörtént, hogy a közvetítők a munkáltató által két helyre is bejelentett munkásszükségletet elküldték, akkor derült ki, hogy az egyik közvetítőről küldöttek feleslegesek.

A munkás és a munkáltató is szívesebben ragaszkodott ahhoz, aki a gyárhoz közelebb lakott. A közvetítőknek kikerekedett a speciális határuk, amelyek azután a köztudatban szerzett jogként jelentkezett. A fővárosi szaktársakra még az tűrhető volt, hogy a Váci-uton lehetőleg az ottani környékbeliek kapjanak munkát, mert könnyebben el tudták helyezkedni a fővárosban. A környékbeli munkanélkülinek fel kellett keresni — bármily nehezére esett is — sorba mindazon munkaközvetítőt, ahol reménye lehetett a közvetítésre. A munkaközvetítés tehát igen sok okból szükségessé vált, hogy központosítsák, hogy mennyire nem szakmai, hanem közérdek a közvetítés, a továbbiakban rá fogok mutatni.

Az 1913—1914. években a nagy munkanélküliség idején és most a háboru alatt bizonyosodott be, hogy pénzügyi szempontból a szövetségre nézve egyenesen szerencse volt a központosított budapesti csoport, hogy ez mennyire igaz, bizonyítja a csoport elszámolása havonta a szövetség pénztárával, tessék megnézni. A szövetségi ügykezelés szempontjából is hasznos ez, mert nem kell annyiféle szakosztállyal, csoporttal vesződni. Ezzel szemben a multnak nem egy szép példája van, amikor a szövetség az ugynevezett autonómiára kénytelen volt alapon ráfizetni, a 75%-ból, sőt még a lapalapról is akként, hogy befejezett tények elé állították. A szabadszervezeti mozgalom tevékenysége élénkebb lett azáltal, hogy a területi határok megszünve, a szervezés szakmák szerint indult meg, ami egészségesebb volt, mint azelőtt. A tevékenység fokozását hozta meg az is, hogy agitációs erők szabadultak fel a választmányokból, azonkívül egy másik ferde helyzet is megoldott, ugyanis a lapalapi 10%-ból. A nagyobb szakmák félretettek, a kisebbek nem voltak képesek agitációs kiadásait fedezni, nyomorogtak. Az összevont 10% lehetővé teszi azt, hogy még a legkisebb taglétszámmal bíró szakma is korlátlanul igénybeveheti a szervezésre szükséges költségeket.

Látnivaló, hogy a központosított csoport csupa előny a közre, annál türethetlenebb az egyoldalú érdekekre és törekvésekre. Hogy mindazon előnyt, amit a központosítás rejt magában, nem tudtak kihasználni, mutatja, hogy valami baj van. A baj már akkora, hogy foglalkozni kell vele a tagok előtt, a szakmák között, a szövetség vezetőségének.

Mi a baja a budapesti csoportnak? Kétségkívül a bajok kuforrása az, hogy annak idején a csoport létrehozása korai volt. A

központosítás nem volt eléggé megismertetve, előkészítve, az így ötletszerűen összehozott csoportba a szakmák magukkal hozták az összes „érdekeiket”, az összes fennálló igényeiket, sőt a budapesti csoporthoz több igényt fűztek, mint a saját szakosztályuk anyagi erejéhez. Az első idők az önállóság elvesztésének kesergésével telt el, az átmeneti idő alatt többet kívántunk, mint amennyit a csoport a legjobb kondícióban adhatott volna. Ilyen követelések voltak a szakmák magánhelyiségeinek fentartása, a közvetítés maradjon a szakmánál, minden szakma egy tisztviselőt követel, természetesen a saját maga érdekében. Jogokon, hatáskörökön rágódtunk akkor, amikor a csoport átmeneti idejének nyugodtan kellett volna lenni, az átszervezés tulsok munkája idejében. Ezt azért emlitem így fel, mert később is így volt és amiért tulajdonképpen a csoportot összehoztuk, a másodrendű kérdés lett, helyét elfoglalta a tisztviselők beállításáért, magánhelyiségek fentartásáért és a munkaközvetítés központosítása ellen való harc. A szegény csoport ügykezelése — bár rengeteg költségbe került — nem az lett, aminek tervezték. Ezért megróni nem lehet senkit, mert oly válságos időkben, mint amilyeneket a budapesti csoport átél, igazán nem lehetett semmi olyat keresztülvinni, ami a közös érdeket előmozdította volna és a csoport helyzetét megszilárdította volna.

A csoportról előttem cikket írtak: Teszársz, Péter, Miákiés szaktársak, nyíltan foglalkoztak a csoport két legnagyobb veszedelmével; a magánhelyiségek fentartása és a szakmai soványizmussal. El kell ismerni, mindkettő veszedelmes dolog. Az egyik anyagilag tette tönk्रे a csoportot, a másik a megérett tette lehetetlenné. Ha a budapesti csoportot virágzóvá akarjuk tenni, akkor ezt a két veszedelmes kórságot kell kivágni a budapesti csoport testéből, mert ez a két dolog körüli mozgalom már a csoport vezetőségét akként hozta össze, hogy a vezetőségek szinte ennek a két ügynek a képviselői voltak, nem a budapesti csoportnak.

A magánhelyiségek szükségének kérdését nem lehet könnyelműen, egyoldalúan megoldani. Igaza van Péter szaktársamnak abban, hogy magánhelyiségre a modern szakmai mozgalomnak nincs nagy szüksége, ez még a kisipari szakmák régi egyletesi idejéből való, amikor még a fiatal munkás mitsem tudott a modern szakszervezetről és a szervezkedés hasznosságáról, táncitanítás révén szerzett ismeretet. Azonban Péter szaktársammal azt valom, hogy a magánhelyiségeket még sem lehet teljesen értéktelennek tekinteni, mert bizony kulturális tekintetben más, mint a korcsma. Ha módunkban volna a magánhelyiségeket fentartani, én emellett kardoskodnék, csak hogy nincs módunkban, illetve a budapesti csoport ezt nem bírja el. A magánhelyiségek elbírálásánál szemügyre kell venni a kisipari szakmák e téren szerzett sajátosságát, a környékbeli szaktársaink helyzetét, akik a Munkásotthonokban lelnek magánhelyiséget. Én azt mondom, a magánhelyiségek ügyét egészségesen lehetne megoldani azzal, ha a csoport magánhelyiséget nem tart fenn egyetlen szakmának sem.

Olyan szakmáknak azonban, melyek maguk erejükből fenn tudják tartani a magánhelyiséget, a csoport a házbérhez 25% évi szubvenciót ad. Az eddigi házbérek 75%-kal csökkennének és amelyek szakma erre nem képes, az ne tartson fenn magánhelyiséget, mert az drága mulatság. A környékbeli szaktársak helyiségkérdését szintén eszerint kellene rendezni, mert ez aránytalan összeget von el a csoport pénztárából. A szubvencionálást azért tartom szükségesnek, hogy a csoport vezetőségének beleszólása és rendelkezése lehessen, azonfelül bármely szakma ne csak szivességből, hanem a csoport jogán, a magánhelyiségekben értekezletet tartasson.

Mintakészítők köréből

A hadbavonult szaktársaink részére gyűjtés útján befolyt összegek nyugtázása:

Lipták-gyári szaktársak: Október 23-án 40.—, október 30-án 39.— korona. Lang-gyári szaktársak: Október 23-án 18.46, október 30-án 18.28 korona. Oell-gyári szaktársak: Október 23-án 5.—, október 30-án 5.— korona. Kistarcsai szaktársak: Október 30-án 3.40 korona. Magyar Általános Gépgyári szaktársak: Október 30-án 1.70 korona. Fekél Vencel szaktárs: Október 30-án 2.— korona. Összesen 132 korona 84 fillér, melyért ezután mond köszönetet a vezetőség.

Szemle

Halottaink a háboruban.

LÁNG KÁLMÁN.

Tudjuk nagyon jól, sajnos, hogy a világháboru véres mezőiről sokan-sokan nem fognak megtérhetni közénk azok közül, akiket szerettünk, akik jó- és balsors között hű, odaadó küzdőtársaink voltak ebben a sivár világban egy szebb és boldogabb világért. Mindnyájuk számára lesz egy hulló könnyünk, mindnyájukat meg fogjuk őrizni kegyeletes emlékezetünkben.

A még eddig nem ismert halottaink sorából azonban kiemelkedik hozzánk

Láng Kálmán

szaktársunk véres teteme, akinek halálhírért az olasz harctérről hozta hozzánk a halál fekete madara és szinte kétségbeejt bennünket az a gondolat, hogy ezt az aranyzivű, nyughatatlan természetű, örökké harcos embert ne láthassuk többé a sorainkban, ne láthassuk többé azoknak az élén, akikért mindenkor kész volt mindenét odaáldozni. Pedig elvesztése szomorú valóság. Október 21-én esett el, mint a 17. honvédegyalogezred II. zászlóaljának katonája az olaszokkal vívott ütközetben, valahol ott a tiroli hegyekben.

Láng szaktársunk 1879 október 13-án született Kassán s mint vasesztergályos került a sorainkba. Állandó tartózkodásra szülői és testvérei körében Pécsen telepedett le, ahol meg is nősült, de nyugtalan természete nem volt képes elbirni a helyhezkötttséget. Így láttuk őt majd ebben, majd amabban a városunkban feltűnni és mindenhol mint a munkásérdekek szószólóját, mint a szervezkedés előmozdítóját eltávolítottatni hol hatósági kényszerrel, hol a munkáltatók bojkottja által.

Megértő, meggyőződött szociáldemokrata volt, fanatikus-harcosa a vas- és fémmunkások gazdasági szervezkedésének, üldözője a szervezetlenségnek. Férfiasan, bátran állotta meg helyét mint szocialista és megállotta mindenkor, mint bizalmiférfi. Heves természete, tulbuzgósága sokszor hozta őt személyére nézve kellemetlen helyzetbe, de ő magával sohasem törődött, a maga bajaiban sohasem fogadta el munkástársai szolidaritását, magára vette, elviselte a következményeket, nem panaszkodott és nevetve nézett szembe télenyáron az őt fenyegető nyomorúsággal, ha szókimondásáért el kellett munkahelyét hagynia. A háborút megelőző esztendőben a csepeli lőszergyárba jutott és itt csakhamar a gyár összes munkásainak főbizalmiférfi lett. Energikus, hajthatatlan akaratu szószólóra találtak benne munkástársaink, követték szavát, intéseit, szerették őt. A gyárvezetőség és a hatóság együttes ellenfordulása innen is eltávolította őt.

A mozgósításkor be kellett vonulnia és végigküzdötte a Szerbia elleni háboru első felvonását. Azután — Szövetségünk intervenciójára — a kispesti Liptákgyárba vezényeltetett hadimunkára. Felmentését a harctéri szolgálat alól sem volt hajlandó kegynek tekinteni s nem huzódott el, amidőn a munkások közös érdekeiért kellett szót emelnie. Liptákék igyekeztek megszabadulni tőle: bevonultatták. És ő bevonult emelt fővel, büszke proletárönérzettel, amihez erőt az a belső meleg érzelme adott, hogy még így is, a legnehezebb helyzetben is, megtette kötelességét. A munkásérdekek harcteréről vonult be a — halál véres haremezejére.

És Láng Kálmánunk — nincs többé.

De nem tudunk, nem akarunk megnyugodni abban, hogy örökre távol maradjon tőlünk, hogy legalább halottaiban ne nyugodjék itt a közelünkben.

Szövetségünk máris megkereste Láng Kálmán ezredparancsnokságát, hogy já-